

דְּבָרִים - תוֹכַח עֲנִינֵי הַפֶּרֶשֶׁה

- א. בר"ח שבט, התחיל משה את משנה תורה, ברמזי תוכחה.
- ב. מינוי שופטים, והמצוה לשפוט בצדק, לא תגורו מִפְּנֵי אִישׁ.
- ג. פרשת המרגלים, נרגנות עם ישראל על ה', והגזירה שרק בניהם יבואו לארץ, חטא המעפילים ועונשם.
- ד. מסעי ישראל בעבר הירדן המזרחי - בגבול בני עֶשׂו, מואב, ועמון (והאיסור ללחום עמהם).
- ה. מלחמות ישראל עם סיחון מלך חשבון, ועוג מלך הבשן.
- ו. נחלת חצי שבט מנשה, ראובן ובני גד - בארץ סיחון.
- ז. ציווי משה ליהושע, שלא לפחד מלהילחם נגד מלכי כנען, אלא לבטוח בה', כי הוא הנלחם בשביל בני ישראל.

ספר דברים

הספר הזה עניינו ידוע שהוא משנה תורה, יבאר בו משה רבינו לדור הנכנס בארץ רוב מצוות התורה הצריכות לישראל. ולא יזכיר בו דבר בתורת כהנים, לא במעשה הקרבנות ולא בטהרת כהנים ובמעשיהם, שכבר ביאר אותם. והכהנים זריזים הם, לא יצטרכו לאזהרה אחר אזהרה. אבל בישראל יחזיר המצוות הנוהגות בהם, פעם להוסיף בהם ביאור, ופעם רק להזהיר את ישראל ברוב אזהרות...

ועוד יוסיף בספר הזה כמה מצוות שלא נזכרו כלל. כגון: הייבום, ודין המוציא שם רע, והגירושין באשה, ועדים זוממין, וזולתן. וכבר נאמרו לו כולן בסיני או באוהל מועד בשנה הראשונה קודם המרגלים... אבל לא נכתבו המצוות בספרים הראשונים שידבר עם יוצאי מצרים, כי אולי לא נהגו באותן המצוות רק בארץ, אף על פי שהן חובת הגוף, כפי שמצינו בעניין הנסכים, או מפני שאינן תדירות, לא הזכיר רק בבנים נוחלי הארץ. וטרם שיתחיל בביאור התורה התחיל להוכיחם ולהזכיר להם עוונותיהם, כמה ימרוהו במדבר, וכמה שהתנהג עמהם הקב"ה במידת הרחמים, וזה להודיע חסדיו עמהם.

ועוד, שיוכחו בדבריו שלא יחזרו לקלוקלם פן יספו בכל חטאתם. ולחזק לבם בהודיעו אותם כי במידת רחמים יתנהג עמהם לעולם, שלא יאמר אדם 'לא נוכל לרשת את הארץ, כי אין אדם אשר לא יחטא, ומיד תהיה מידת הדין מתוחה כנגדנו ונאבד'. ולכן הודיעם משה רבינו כי הקב"ה רחמן מלא רחמים, כי הסליחה והמחילה ממנו יתברך סיוע ועזר לבני אדם בעבודתו, וכפי שאמר הכתוב בתהלים (ק"ל, ד): "כִּי עֲמָךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּגְרָא". [הקדמת הרמב"ן לחומש דברים]

בכל חומש דברים לא נמצא 'ויאמר ה' אל משה', או 'וידבר ה' אל משה' אלא פעם אחת בלבד 'ויאמר', ופעם אחת 'וידבר'. ושניהם מדברים בעניין אחד - לא מצוה שניתנה למשה עבור כלל ישראל לעשותה, אלא שניתנה למשה בלבד שהוא יעשנה, וכל ישראל רק יראו וידעו. והמצווה בסילוקו של משה מהעולם 'וַיֹּאמֶר ה' הֵן קָרְבָנוּ יָמֶיךָ לָמוֹת'. וכן 'וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה... עֲלֶה אֶל הָר הָעֵבְרִים הַזֶּה הַר נֹב' (ל"ב, מ"ח-מ"ט).

והטעם שאין בספר דברים אמירה או דיבור מפי ה' לישראל ע"י משה, לפי שמשה מפי עצמו אמרם ברוח הקודש שהייתה חופפת עליו בכל עת, ושכינה היתה מדברת מתוך גרונו.

דבר העזרך

בשעה טובה ומוצלחת בשבת זו מתחילים את חומש החמישי הנקרא **משנה תורה**, בו משה רבינו ע"ה מבאר את התורה ומסכם את התורה כולה למעט חומש ויקרא. כל הדברים שבספר זה אמרם משה לישראל ב-36 הימים האחרונים לחייו - מיום א' שבט בשנת הארבעים לצאת בני ישראל ממצרים עד ז' באדר. ובדרך רמז התיבה הראשונה בחומש היא "אלה" - בגמטריה 36 הרומזת על 36 הימים שבהם החל משה להגיד את חומש דברים עד יום פטירתו. ופרשיות וילך, האזינו ו-וזאת הברכה נאמרו ביום האחרון לחייו - ז' באדר, והתוכחות של פרשת כי תבוא ופרשת נצבים נאמרו יומיים לפני פטירתו.

ספר דברים בא לשון את התורה ולבארה היטב, למען יידע ויזכור הדור החדש על מה ולמה המתינו במדבר מ' שנה. מסיבה זו מדלג משה רבינו על סיפור מאורעות השנה הראשונה - כמתן תורה, מסה ומריבה, מלחמת עמלק וחטא העגל. על הכל מדלג משה בתוכחתו, כיוון שעיקר תוכחתו לעמו הוא להסביר לדור החדש מה חטאם ומה פשעם כי נתעכבו במדבר עד כה. ואילו שאר הדברים - מתן תורה ועוד - אינו עניין לדור החדש כלל. ב'ספר הפרשיות' מובא משל בעניין תוכחת משה רבינו ע"ה: בשעה שבא משה להוכיח את ישראל לסוף 40 שנה, היו ישראל מרננים ואומרים: 'אינו בדעתו!'

משל למה הדבר דומה, לזקן שהוא סמוך למיתתו, קראו ללבלר שיכתוב נכסיו לבניו, כיון שבא הלבלר התחיל לצוות לבניו ונותן לכל אחד ואחד לפי חלקו, אמרו בניו ללבלר: ברר לנו דייתיקי! (ברר תוקפה של הצוואה) אמר להם: אינה נבררת אלא בשעה הזאת. שאני אומר לכם שנשאל לזקן את דבריו פעם ושתים. התחיל הלבלר שואלו: אלו העומדים לפניך בניך הם? אמר לו: הן. בית זה שלך? אמר לו: הן. אמר לו: באיזו שכונה אתה נתון? אמר לו: בשכונת פלוני.

אמר הלבלר ליורשיו: עכשיו הדייתיקי קיים! כך בסוף מ' שנה, כשבא משה להוכיח את ישראל, התחילו ישראל מהרהרין שאינו בדעתו. כיוון שהרגיש בכך, אמר להם: חייכם שאיני אומר לכם דבר עד שאומר לכם באיזה מקום אני ואתם נתונים, והוא אומר 'במדבר', באיזה מדבר - והוא אומר 'בְּעֶרְבָה מֹל סוּף'.

מי הם שכנינו, והוא אומר 'בֵּין פֶּאֶרֶן וּבֵין תְּפֹל וּלְבָן וְחֶצְרֹת וְדִי זָהָב'. וכן שאלו אותו: באיזה יום וכמה ימים מכאן לסיני? והוא אומר 'אַחַד עֶשְׂרֵי יוֹם מִחֶרֶב'. כיוון ששמעו ישראל שברר להם הדברים, אמרו לו: אמור כל מה שאתה רוצה, שדברך נראים. וכתב הגאון מוילנא: ספר דברים כולל כל התורה כולה. וחמישה פסוקים ראשונים שבו כוללים כל הספר. ובארבע פסוקים ראשונים - רמ"ח אותיות כנגד רמ"ח מצוות התורה.

לעולם שבת שלפני תשעה באב נקראת 'שבת חזון' על שם ההפטרה - 'חֲזוֹן יִשְׁעִיהוּ', ולעולם קוראים את פרשת דברים. אומר רבנו אברבנאל: נבואת ישעיה היתה במראה ולא בחלום. "חֲזוֹן יִשְׁעִיה" חזון היא המדרגה היותר גבוהה במעלת הנבואה. "חזון" בגימטריה = 71 שנתנבא מפי שבעים ואחד אנשי הסנהדרין. ונתנבא בשבעים ואחת לשון (אגדת בראשית ד).

למרות שהנביא ישעיה הוא נביא נחמה הוא זה שמוכיח את עם ישראל לשוב בתשובה, ולבסוף מבטיח: "וְאֵשִׁיבָה שְׁפִטָּיִךְ כְּבָרָאשָׁנָה וְיַעֲצִיךָ כְּבַתְחִלָּה אַחֲרֵי כֵן יִקְרָא לְךָ עִיר הַצֶּדֶק קָרְיָה נְאֻמָּנָה", והדרך לנחמה זו אמר הנביא ע"י צדקה: "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה". בב"א.

"אליהו הנביא אליהו התשבי... במהרה יבוא"

אלינו עם משיח בן דוד - בידינו הדבר!

בספר "עולמו של אבא" מובא: פעם התארח בעירנו רבי נחמן כהנא, בנו של הרב מספינקא, ונכדו של בעל ה"אמרי יוסף", והלכתי במוצאי שבת קודש לבקרו. הוא ערך את סעדת "מלוח מלכה" ושר את הזמר "אליהו הנביא... במהרה יבוא אלינו עם משיח בן דוד". אמרתי לו שאפשר לפרש את הפיוט הזה על פי דברי הפלתי [פִּלְטְיָאֵל בֶּן לִישׁ] (סימן ק"י), שרק אם לא יזכו אז יבוא אליהו הנביא מקודם, לבשר על הגאולה, אבל אם יזכו - אז יהיה בחינת "אחישנה", ואז יבוא משיח מיד. לכן מבקש בעל הפיוט שנזכה לשוב אל ה' ואז יהיה "אחישנה", כלומר במהרה, ואז יבוא אליהו יחד עם משיח בן דוד.

והנה, לפני בוא המשיח יבוא המבשר. מי הוא מבשר זה? האם הוא זכר או נקבה? מחד גיסא הנביא אומר (ישעיהו מ, ט) "עַל הַר גְּבָהּ עָלִי לֶךְ מִבְּשָׂרָתְךָ צִיּוֹן הָרִמִּי בְּכַח קוֹלְךָ מִבְּשָׂרָתְךָ יְרוּשָׁלַיִם" - לשון נקבה, מאידך גיסא הוא אומר (שם נב, ז): "מִהָּ נָאוּוּ עַל הָהָרִים רִגְלֵי מִבְּשָׂרָה" - לשון זכר.

רש"י מיישב את השאלה ואומר, כי אם "זכר" - המבשר יהיה כמו זכר - "אחישנה" - "מְדַלֵּג עַל הָהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת" (שיר השירים ב, ח). אך אם "לא זכר" - הוא יהיה כמו נקבה, הולך לאט, קשה לו, לוקח זמן. הגאולה תהיה קשה, וזה נקרא "בְּעֵתָהּ".

ברצוני לספר לכם: לפני תשעה באב נסעתי להגיד דרשה לבנות בירושלים. באמצע הדרך מתקשרת אלי המורה שלהן ומבקשת ממני עזרה. היא מספרת: "אמרתי לבנות שכתוב בגמרא שהגאולה העתידה תהיה כמו הגאולה שהיתה ביציאת מצרים, ששמונים אחוז ימותו ולא יזכו לגאולה. יזכה רק אחד מעיר ושנים ממשפחה. והגמרא מוסיפה שהנביא אומר (ישעיהו ו, יג): 'וְעוֹד בָּהּ עֲשָׂרִיָּה וְשִׁבְעָה וְהִתֵּיָה לְבָעֵר' - שגם אחרי השמונים אחוז שימותו, עדין יהיה עוד בירור אחר בירור וצירוף אחר צירוף". הבנות שמעו את זה, ואמרו לי: "המורה! תסלחי לנו. אם יש לך 'קשרים' שם, למעלה, תודיעי שאנחנו לא מעוניינות. אם יינצלו רק שנים ממשפחה - אנחנו מוותרות על גאולה שכזאת! אנחנו מעדיפות להישאר בגלות..."

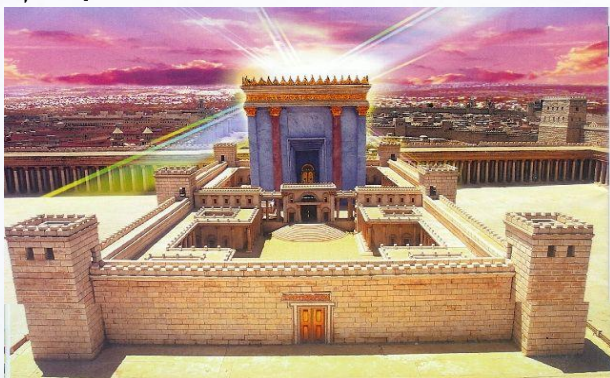
והמורה פונה אלי ואומרת: "כבוד הרב! תסדר את העניין. אני לא ידעתי מה לענות להן".

אמרתי לה: "גם אני לא יודע מה להגיד... אני בדרך לירושלים ואיני יכול עכשיו לפתוח ספר ולעניין בדבר..."

אבל בסיעתא דשמיא אירע לי נס! יש לי חבר שכתב ספר בעל שני כרכים - "אוצרות אחרית הימים". הוא עשה "שימוש" רציני בעניינים אלו אצל הרב שטיינמן זצ"ל, רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ואצל חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל.

צלצלתי אליו ואמרתי לו: "ר' יהודה! תציל את המצב". הוא אמר לי: "מה בכלל הבעיה? כל הגמרא הזו מדברת על הגאולה של 'בְּעֵתָהּ'. גאולה זו אכן תהיה קשה. אבל אם תהיה גאולה של 'אחישנה' - או אז יהיה 'מְדַלֵּג עַל הָהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת' - כולם יזכו להיות שותפים בה. תגיד לבנות שאדרבה, עליהן לעבוד על 'אחישנה', והכל יהיה בסדר. עם קצת יותר כיבוד אב ואם, עם קצת יותר דקדוק בהלכות שבת, עם קצת יותר צניעות ובכלל הוספה של גדרים וגדרות - אנו יכולים להשפיע ולהחיש את הגאולה!"

[ומתוך האור]

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים... (א, א) - הזהירות בדיבור"

דורשי רשומות נתנו רמז למילה "אֵלֶּה" ראשי תיבות אבק לשון הרע.

סיפר הרב הגאון רבי יצחק שרייבר שליט"א, מרבני ישיבת 'ארחות תורה', כי בשנתו האחרונה של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, הגיע פרופסור ידוע לבדוק אותו בעת שלא חש בטוב. לאחר הבדיקה, כששוחח הרופא עם אחד מבני הבית בנוגע לתוצאות הבדיקה, העיר הפרופסור ואמר בביטול - כי רופא פלוני שבדק את ראש הישיבה קודם לכן, אינו מבין כלל בעניין רפואי זה, ודחה את חוות דעתו בהחלטיות.

ראש הישיבה היה שרוי בחולשה גדולה, והיה נראה כי כלל אינו שומע את שיחת הרופא והנכד. אולם לפני שיצא הפרופסור מהחדר וביקש להיפרד מראש הישיבה, הראה לו הרב שטיינמן פנים זועמות. הנכד והמשמש המסור, הרב דוד שפירא התפלא ואמר לסבו: "הרופא רוצה ללכת, והוא מעוניין לומר שלום לסבא". השיב לו הרב שטיינמן בלחש, באופן שלא יישמע לאחרים: "אבל לפני כמה דקות דיברתם פה לשון הרע"...

אירע פעם שסכום כסף גדול נעלם מביתו של מרן הרב שטיינמן, ועלתה ההשערה כי נכנסו גנבים הביתה ונטלו את החפץ בקניין גזילה. כששמע ראש הישיבה את ההשערה הזאת, הגיב ואמר כי הוא אינו אוהב את המילה 'גנבים': "אמור, מישהו בא ולקח" ותיקן את איש שיחו.

ראש הישיבה הקפיד מאוד לא להוציא מהפה שום מילה מגונה או עם משמעות שלילית. הוא היה רגיל לומר לאור דברי ה'חפץ חיים': "כל דיבור רע שיוצא מהפה מוריד מערך הפה, ומפחית מקדושתו - ומי יודע כמה לימוד תורה אדם מפסיד בגלל זה!"

לא אתקן לד"

ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, מסר פעם שיחה על שמירת הפה, ובתוך הדברים סיפר את הסיפור הבא: בילדותו, בעיר מגוריו וואלז'ין, הוא נצרך פעם לתקן את מנעליו ונכנס לסנדלר המקומי כדי שיתקן את הטעון תיקון. הסנדלר נקב במחיר העבודה, ואמר לו כי זה לא תיקון ארוך וכי יחכה בינתיים במקום עד שיסיים.

עוד מתקדם הסנדלר במלאכתו, ישב רבי מיכל יהודה והביט סביב. ספרי קודש רבים היו פזורים בין המדפים והארונות שבכוך הצר, והיה ברור כי הסנדלר אינו מבטל רגע מזמנו, וכי מתי שהוא מחוסר עבודה הוא מיד פותח ספר והוגה בתורה. בינתיים נכנס למקום יהודי נוסף כשבידו זוג נעליים לתיקון. "אשמח אם תתקן לי את אלר", אמר הלה והושיט את הנעליים לסנדלר. "אני מגיע עכשיו מסנדלר פלוני לו הבאתי את הנעליים לתיקון, אך לא זו בלבד שלא תיקן לי אותן, אלא אף גרם נזק גדול יותר משהיה בתחילה". אך שמע הסנדלר את הדברים הללו, ודחה בתקיפות את היד המושטת. "לא אתקן לך!" הכריז בנחרצות. "אינני לוקח עבודות ממספרי לשון הרע"!!! הוא קם ממקומו ואיים עליו באמצעות פטישו, כדי להרחיקו מהסנדלריה...

"בי רק עוג מֶלֶךְ הַבֶּשֶׁן... הִנֵּה עֲרִשׁוֹ עֲרֵשׁ בְּרִזֵּל"

הִלָּה הוּא בְּרִפְתַּת בְּנֵי עֲמוּן... (ג, י"א)

ותמוה לשם מה מיטת עוג הגיעה לעיר 'רִפְתַּת' שהייתה בארץ עמון? כתבו המפרשים ששיטת ההתנקשויות והחיסולים הממוקדים ובאישון לילה, הייתה גם נחלת העבר. ועוג חשש שבני ישראל יחסלו אותו בשנתו, ולכן היה הולך לישון בארץ עמון, בעיר המלוכה 'רִפְתַּת'. ששמע שמשה נצטווה מפי הגבורה "אַל תִּצְרֶךְ אֶת מוֹאֵב וְאֶל תִּתְּגֶר בָּם" על בני עמון, ואפילו אנגריא לא הורשו לעשות בבני עמון, ומבחינתו היה מקום זה מקום הבטוח ביותר מחיסול.

[רשב"ם פס' י"ג ו"כ בריב"א עה"ת]

חורבן בית המקדש - נפש תחת נפש

ביום המר והנמהר תשעה באב, נחרב בית חיינו, בעוונותינו הרבים. היינו אמורים לבכות בכאב לב גדול, לזעוק במר לבנו, ונעשינו אטומים וקהה רגש - שום דמעה אינה זולגת מהעין. משל למה הדבר דומה: שני בני זוג רצו מאוד בילדים, אך שנים ארוכות חלפו, והם לא זכו לילד. עשו השנים כל מאמץ, וסוף סוף, ב"ה, זכו להפקד. החודשים חלפו מתוך ציפייה ותפילה, והגיע היום הגדול - נוסעים לבית חולים, התינוק עומד להיוולד. האשה נכנסה לחדר לידה, האיש נשאר בחוץ. בהתרגשות רבה הוא אומר תהלים, מתפלל שהכל יעבר בשלום. עוברת שעה, עוברות שעות, ואז הוא שם לב שיש תכונה רבה ליד החדר - הדלת נפתחת ונסגרת עזוב ושוב, יוצא רופא ונכנסים שנים, ומכניסים עוד מכשיר. פתאום נגש אליו אחד הרופאים, ומבקש ממנו להיכנס לחדר הרופאים. 'המצב מסובך' אמר לו הרופא, 'יש אפשרות להציל או את אשתך או את הילד. מה לעשות?' אותו אדם, שהשמים נפלו עליו פתאום, אומר לרופא: אתה בטוח? אי אפשר להציל את שניהם? אבל איך אני יכול להחליט דבר כזה?! ארוץ לבית הרב ואשאל אותו... אמר לו הרופא: 'אין זמן לרוץ לרב, צריך להחליט מיד! זה עניין של דקות ספורות!' היהודי מתחיל לבכות. 'אני לא יכול להחליט, זה דיני נפשות...' הרופא, לחוץ ועצבני, אומר: 'אם אין ברירה ודרך לברר את ההלכה, שהיולדת תחליט. אלו החיים שלה!'

נכנסים לחדר הלידה, והרופא אומר: 'תשמעי גברת, זה המצב: או את או הילד. מה את מעדיפה?' האשה שומעת, דמעות זולגות ללא הפוגה על פניה. היא אומרת לרופא: 'כל כך הרבה שנים חיכיתי לילד הזה... בלי הילד - חיי אינם חיים. אני רוצה שתצילו את הילד ולא אותי! והיא פונה אל בעלה, ואומרת לו: 'הילד הזה שיוולד, אנא, תגדל אותו באהבה ובמסירות. ואני מבקשת ממך, תספר לו שמסרתי את נפשי למענו. וזאת לא מליצה בעלמא, זה לא שהתאמצתי בשבילו, אלא מסרתי את נפשי כפשוטו!' הבעל מהנהן בראשו, לדבר הוא לא יכול. הוא יוצא החוצה, הרופאים נגשים לעבודה. זמן קצר אחר כך נולד בן בריא ושלם. למחרת הייתה לווייה רווית יגון ואנחה. כל העיר הגיעה, כולם בכו איזה אסון! איזו טרגדיה! הרבנים הספידו. הבעל ישב שבעה. היהודי גידל את הילד לבד, במסירות ובאהבה. 13 שנים חלפו, והילד עומד לחגוג בר מצוה. האבא קורא לו, ואומר: 'בוא הנה מותק. אני רוצה שתדע, כשאנחנו נבוא לאולם, לחגוג לך בר מצוה, זה יהיה גם היארצייט, יום הזיכרון של אמא שלך. אתה יודע שנולדת בזמן פטירתה של אמך. אמא בקשה, שאני אספר לך כמה היא אהבה אותך, ותדע שהיא מסרה את החיים שלה כדי שאתה תחיה. אמא ביקשה והתחננה שתגיד עליה קדיש. באולם, אתה תהיה חזן במעריב, ותשתדל להגיד את הקדיש בכוונה גדולה, מעומק הלב, כמו שמגיע לאמא שלך, שמסרה את החיים שלה בשבילך!...'

מגיעים לאולם, הכל מסודר ויפה. הקהל מגיע, עם הרבה איחולי 'מזל טוב'. ניגשים לתפלת מעריב, והילד 'מריץ' 'תגדל ת'קדש שמיא רבא'. הוא מבליע מלים, מסיים כהרף עין, בלי שום כוונה ובלי שום רגש. 'יש ואטום. האבא מתעלף. מעירים אותו. הוא ניגש אל הילד, ואומר לו: 'למה?? הרי דברנו, התחננתי ובקשתי ממך... איך אתה יכול להיות כל כך חסר רגש?!!...'

הילד קצת נבוך: 'אבא, מה אתה רוצה ממני?! איזה רגש יש לי כלפי האמא הזאת?! הכרתי אותה? אהבתי אותה פעם?? אני יודע שיש מצבת אבן בבית הקברות, תחתיו נמצאת מי שהייתה אמא שלי. יש גם תמונה על הקיר, אבל בלב שלי אין שום רגשות כלפיה. מה אתה רוצה שאני אעשה?! עצוב מאוד, וכואב. למעשה, זה המצב שלנו. עם ישראל השחיתו מעשיהם וסטו מדרך הישרה, עד שהתמלאה הסאה, והקב"ה רצה להשמיד את העם. אולם ברחמיו הגדולים שפך חמתו על עצים ואבנים במקום על עם ישראל, בית המקדש נחרב, ועם ישראל לא הושמד. מגיע זמן 'היארצייט' - יום חורבן בית המקדש, שכל חורבנו היה כדי להציל אותנו, ואנחנו אומרים: 'מה אתה רוצה מאתנו?! לא הכרנו את בית המקדש הזה ואין לנו שום רגש כלפיו'.

הקב"ה שרף את ביתו - והציל את עמו

בזמן בית המקדש ידעו והרגישו כולם, שמכל העולם כולו, רבבות-רבבות של בני אדם על פני תבל, בעלי חיים, ואפילו השׁרפים ואופני הקודש - עם ישראל הם הקרובים ביותר לקב"ה. ואף אם יחטאו או ייכשלו - תמיד יוכלו להביא קרבן. כמובא בגמרא (יומא ל"ט): למה נקרא שמו של בית המקדש 'לבנון'? לפי שמלבין עוונותיהם של ישראל. ובפרט ביום הכיפורים נמחלו העוונות כליל, כמו שאמרו בתחילת גמרא שבועות, שהשעיר לעזאזל כיפר ביום הכיפורים על הכל: על עשה ולא תעשה, שוגג ומזיד, כריתות ומיתות בית דין. ובשעה שהחוט נהפך מאדום ללבן, ידעו עם ישראל וראו במו עיניהם כי התכפר להם. כך היו עם ישראל תמיד נקיים, והרגישו זכים וטהורים, בלא חטא. הם היו עשירים ויפים והצליחו בכל. אך אז החלו לחטוא בעבודה זרה. מלכים רשעים ובעלי גאווה, כמו מנשה, אחז, אמון ויהויקים, גרמו להם להיכשל בחטא זה. כל אחד מהם הכעיס יותר מקודמו, עד שהגיעו לכך שהכניסו צלם להיכל. אולם, על אף שחטאו בבית ראשון בשלוש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ביום הכיפורים החוט נעשה לבן - כל עוונותיהם נמחלו ועם ישראל היו רגועים ושלווים, וחשבו שהכל כשורה. ראה הקב"ה שבית המקדש בעצם גורם לריחוק מהבורא יתברך, הוא כביכול נעשה סיבה לחטוא! שכן ע"י בית המקדש ראו ישראל שנתכפר להם, ולכן סמכו עליו ועל הקורבנות שיקריבו בו, והמשיכו להתרחק יותר ויותר. והלכו בדרך ההפוכה, כי מטרת העולם היא שעם ישראל יתקרב להקב"ה, ובית המקדש הוא רק 'אמצעי' לכך. והנה בפועל, בית המקדש עצמו היווה את הגורם לריחוק ובהתאם לכך. יאירו דברי הגמרא (ברכות ג.) אמר רבי יוסי: פעם אחת נכנסתי לחורבה מחורבות ירושלים, ושמעתי בת קול שאומרת 'אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי, ושרפתי היכלי, והגליתים בן האומות'. פגש שם את אליהו הנביא שאמר לו: דע לך, לא פעם אחת אומרת כן הבת קול, אלא בכל יום ויום אומרת כן ג' פעמים. ובשעה שעם ישראל נכנסים לבית הכנסת ואומרים - 'אמן יהא שמיה רבא', מנענע הקב"ה בראשו ואומר 'אשרי המלך שמקלסים אותו בביתו, מה לו לאב שהגלה לבניו, אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'. מקשה ה'שפתי חיים' (ח"ג עמ' ש'), מה פשר העירוב הזה - עצב ("אוי לבנים") עם שמחה ("אשרי המלך")? ובפרט יש להבין, מה המיוחד בקדיש שמשמח את הבורא? מובא בגמרא (סוטה מ"ט): 'מיום שחרב בית המקדש, כל יום ויום מרובה קללתו מחברו'. ואם כן, מקשה הגמרא, על מה העולם מתקיים? ותירצו חז"ל, העולם מתקיים על ב' דברים: א. קדושה דסדרא 'קדוש קדוש קדוש' וכל שאר התפילה שאומרים ב'זבא לציון', ובה אומרים קדושה עם דברי תורה ופסוקים מיחזקאל וישעיה. ב. 'אמן יהא שמיה רבא' הוא שילוב בין דברי תורה לקדושה. מה יש בקדיש, קדושה ו'אמן יהא שמיה רבא' שגורמים לכל השמחה הזו? מבאר המהר"ל, שיש הבדל גדול בין כל הברכות כולן לבין קדיש. המון העם חושבים שברכה היא שבח ותפילה לבורא עולם, אך הדבר אינו כן. ברכה היא לשון 'ריבוי', לשון שפע, שמבקשים מהבורא יתברך שישפיע עוד שפע גם בעתיד. מודים על העבר ומבקשים על העתיד. אולם הקדיש לעומת זאת - ובפרט 'אמן יהא שמיה רבא' - הוא בקשה לקרבת ה' ולגילוי שם שמים, ובעיקר בקשה על העתיד - 'יהא', ובקשה על כל העולמות כולם 'לעלם ולעלמי עלמיא'. ולכן זהו שיא השמחה, בקשה לגילוי כבוד שמים ולביאת משיח צדקנו. והטור (סימן כ"ו), ביאר ש'אמן יהא שמיה רבא' היא חזרה על תחילת הקדיש - 'תגדל ויתקדש שמיא רבא'. והכוונה לעתיד לבוא, בזמן מלחמת גוג ומגוג, שנאמר 'ועלו מושיעים בהר ציון, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'. וע"כ, 'שמיא' - הכוונה 'שם י-ה' שאיננו שלם עד שיכחד עמלק לעתיד לבוא. ועל זאת מתפללים, שיגיע במהרה הקץ, ויגדל שמו להו"ה - 'תגדל ויתקדש שם י-ה רבא' - ושמו הגדול יושלם. וכשאומרים 'אמן יהא שמיה רבא' מתערכת שמחה עם צער. צער על החורבן, ושמחה על שהחורבן גרם לרצון לקרבת ה', אשר זוהי תכלית העולם: שנדבק בה' יתברך. [תורת חסד]

"מזמור לאסף אלוקים באו גוים בנחלתך..."

(תהלים ע"ט)

המזמור מיוחס לאחד משנים עשר המזמורים לאסף בן ברכיהו. המזמור נפתח בתיאור הכיבוש של ירושלים על ידי הגויים. לא צריך היה לומר אלא: 'בכי לאסף', 'נהי לאסף', 'קינה לאסף', ומה אומר 'מזמור לאסף'? אלא משל למלך שעשה בית חופה לבנו, וסיידה וכיירה וציירה, ויצא בנו לתרבות רעה, מיד עלה המלך לחופה וקרע הווילאות ושבר את הקנים. ונטל האומן שלו איבוב (אגדה) של קנים (חליל) והיה מזמר.

אמרו לו: המלך הפך חופת בנו ואתה יושב ומזמר?! אמר להם: מזמר אני שהפך חופת בנו ולא שפך חמתו על בנו!

כך אמרו לאסף: הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר?! אמר להם: מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על עצים ועל אבנים ולא שפך חמתו על ישראל, כפי שכתוב (איכה ד, י"א): "וַיָּצֵת אֶשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יִסְדֹּתֶיהָ".

צער על חורבן בית המקדש

כתב ה'שולחן ערוך' (אורח חיים א, ג): 'ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש'.

ותמה ה'יחידושי הר"ם' (האדמו"ר הראשון מגור): ומי שאינו ירא שמים, פטור הוא מחובת האבלות על חורבן בית המקדש? והשיב: מי שאינו ירא שמים - יש לו להצטער הרבה יותר על חורבנו הפרטי שאינו מרגיש בזה ובגלות הכלל, וראוי שידאג ויצער עצמו על שהוא 'מבחוץ', עד שירחמוהו מהשמיים להכניסו לכלל ישראל, עד שירגיש בכאבם וישמח בשמחתם'.

העלון טעון גניזה

בברכת התורה

"לְאֶדָם מַעֲרָכִי לֵב וְמָה' מַעֲנֶה לְשׁוֹן" [משלי טז, א]

לעילוי נשמות

מור"ר אבי: יעקב בן רחל ועדוק
מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה
מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל
נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורלי' בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית
רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין
שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל
אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו
אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (חוג'ה) בן שמחה
משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו
שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעימה: רחל בת שמעון: דליה בת חיים
הגר בת אהרן והרטה: כותון בת חביבה: אהובה (דייז) בת טובה
רחל בת חנה: חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן
שושנה נואל בת שדרה.

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה
גילי בלומנר (יוצר תמונות AI). אלעזר בן שמחה
זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה
רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: זהבה בת אטו
נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אחרון בן רחל: משה בן רחל
מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט
עודד בן הר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה
אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוויל בת חנה
פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קרן בת רבקה
אילה לאה בת ציפורה
רחל בת נוארה: רות בת לינה: נורית בת רחל
לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה: תהילה בת סיון

לזרע של קימא:

יהודה ויקטוריה יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה
שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה
שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית
רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס
ויקטוריה תקוה בת רינה: נדאלה בת עפרה
מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה
אשר בת אורנה: מירי בת סוזן

להזמנות, להקדשות ולתרומות או במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

"השיבנו ה' אליך... חדש ימינו כקדם" - סיפור

הימים היו ימים קשים לעם ישראל. תנועת ההשכלה הרימה ראש והפילה חללים רבים בקרב יהדות פולין וגרמניה. צעירים רבים נתפסו לרוחות ההשכלה המנסבות בעוז, והשליכו אחר גוום את אורח החיים הטהור. גם על בחורי ישיבה צעירים לא פסחה מכת ההשכלה.

וכך, ביום מן הימים, נודע לגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל כי שלושה מתלמידיו סטו מדרך הישר ונתפסו לכת המשכילים. ליבו של רבי חיים דאב על שלושת התלמידים שנלכדו ברשת, לנוכח העובדה כי בחורי ישיבה אלו היו בעלי מעלות מיוחדות. האחד היה בעל ייחוס מפואר, השני היה בעל מידות טובות ומתוקנות והשלישי היה רגיל לעסוק בתורה ביגיעה רבה. יחד עם הכאב הגדול שחש רבי חיים, קיננה בליבו תקווה סמויה כי זכויות אלו יעמדו לתלמידים התועים להשיבם לדרך ה'.

חלפה תקופת מה, ולילה אחד נגלה הגאון מוילנא זצ"ל בחלום לתלמידו, רבי חיים מוולוז'ין. 'דע לך', אמר הגר"א לתלמידו, 'כי לתלמידים שסרחו, לא תעמוד זכות אבות וגם לא יעמדו מידות נאות. כל ישראל מיוחסים בייחוס מפואר לאברהם, יצחק ויעקב, ואין בייחוסו הפרטי של אותו תלמיד בכדי להשיבו למוטב. גם המידות הנאות אינן תריס בפני הפורענות, שכן גם בקרב האומות יש אנשים מנומסים והגונים, כך שהמידות הטובות בפני עצמן אינן עשויות למנוע התבוללות'. 'ברם' שח הגר"א לתלמידו, 'הבחור שעמל בתורה - מובטח לו שישוּב בתשובה שלימה, שכן התורה אינה מניחה למי שעמל והתייגע בה, לכפור בבורא ולעזוב את דרכי היהדות. המאור שבה יחזירנו למוטב!' סיים הגר"א דבריו, ונעלם מהעין.

שנים רבות חלפו, וביום מן הימים החליט רבי חיים מוולוז'ין לבדוק מה עלה בגורל שלושת הבחורים - תלמידיו לשעבר. התברר לו, כי התלמיד המיוחס הפנה עורף לשושלתו המפוארת. התלמיד בעל המידות הטובות השתקע בלימודי פילוסופיה, עד שנשתבשה דעתו והמיר את דתו. והתלמיד השלישי, שהתייגע בתורה בצעירותו, עשה חיל בלימודיו עד שהתהדר בתואר 'פרופסור'. דא עקא, עקב הצלחתו של אותו פרופסור, הייתה להדותו לצנינים בעיני חבריו הנוכרים. כאשר עמד הפרופסור בפני קידום משמעותי, התנו זאת הממונים עליו בהמרת דתו. הם הפעילו עליו לחצים ושכנעוהו לכך, כשהם סבורים כי חברים, שעזב מזמן את דרך התורה, יעשה זאת בנקל. אולם לא. ביום מהימים נקט הפרופסור בצעד אמיץ. הוא נטש את מעמדו, ברח מהאוניברסיטה ועשה את דרכו לארץ ישראל. בדרכו עבר דרך וולוז'ין וסר לבית רבו מצעירותו - רבי חיים, כדי לקבל את ברכת הדרך. 'רבנו, שבתי אל חיק היהדות, עושה אני את דרכי לארץ ישראל, וברצוני לקבל את ברכת הרב'.

רבי חיים התבונן בתלמידו, הבחין ברוח הטהרה העוברת עליו, ודברי הגר"א צפו ועלו בזיכרונו. 'אמור נא לי', פנה אל תלמידו, 'מה גרם לך לעמוד באומץ כה רב מול ידידיך הנוצרים? מאין קיבלת כוח לעזוב את הכל ולשוב לדרך הישר?...'

דמעות עלו בעיני התלמיד, בספרו את סיפורו. 'לפני זמן מה נזדמן לי לעבור ברחובות העיר בשעת לילה מאוחרת. דממה שררה ברחוב, ורק מחלון מואר אחד בקע קול מתוק ומוכר. קול ניגון לימוד הגמרא. נצמדתי אל החלון כדבורה אל הדבש' סיפר התלמיד בעיניים דומעות, 'והניגון הנוגה שהדהד באוזניי נצטייר במוחי כאילו התורה מקוננת ומייללת על שעזבתיה לאנחות. באותו רגע נסדק הסדק בחומות ליבי, והרהור תשובה הרעיד את נשמת. הרהורי התשובה לא נתנו לי מנוח עד שעזבתי את דרכי הרעה ונמלטתי מהאוניברסיטה'.

נבואת הגאון מוילנא התגשמה במלואה 'התורה אינה מניחה למי שעמל והתייגע בה לכפור בבורא ולעזוב דרכי היהדות. המאור שבה יחזירנו למוטב'!

[דרך עץ החיים]